

Katarzyna Banaś

Akademia Rolnicza w Krakowie

WYBRANE CZYNNIKI KSZTAŁTUJĄCE WZROST I UTRZYMANIE KONKURENCYJNOŚCI NA PRZYKŁADZIE PRZEDSIĘBIORSTW BRANŻY DROBIARSKIEJ

1. Wstęp

Przy określonej technologii przedsiębiorstwo dąży do minimalizacji kosztów, a za bardziej konkurencyjne uznaje się takie, które produkuje taniej.

Koszt paszy stanowi największą część nakładów na produkcję brojlerów i dlatego powinna być ona dobrej jakości i zestawiona zgodnie z recepturą [Gawęcka 2006]. Wielkość spożycia paszy zależy od wielu czynników [Konarkowski 2005], a dawki paszy powinny być tak przygotowane, aby zapewnić zwierzętom odpowiednią ilość białka, aminokwasów, minerałów, witamin oraz kwasów tłuszczowych, co umożliwia optymalny wzrost i wykorzystanie paszy.

Umiejętność podnoszenia konkurencyjności i pozyskiwania odbiorców wiąże się ze zdolnością szybkiego dostosowania produkcji do wymagań konsumentów [Popiołek 2000]. W warunkach nasyconego rynku decyzje nabywcy w sferze konsumpcji zdeterminowane są względami ekonomicznymi i zdrowotnymi.

Obecnie w przedsiębiorstwach branży żywnościowej w budowaniu przewagi konkurencyjnej przechodzi się z obszaru tradycyjnego, ekstensywnego, gdzie proste przewagi wynikają głównie z niskich kosztów produkcji, do intensywnego, opierającego przewagę na nowoczesnych technologiach i technikach [Konkurencyjność... 2002]. W dalszym ciągu jednak uznaje się poziom kosztów produkcji za podstawowy czynnik uzyskiwania trwałej przewagi konkurencyjnej.

Tematem artykułu jest analiza efektów ferm kurcząt brojlerów, a tym samym poziomu konkurencyjności w fermach brojlerów stosujących różne technologie dotyczące żywienia, różniących się wielkością produkcji.

2. Metodyka badań

Analizowano cztery ферmy, oznaczone kolejno jako A, B, C i D, które są zlokalizowane w województwie śląskim (A) i opolskim (B, C, D). Obiekty wytypowane do badań zajmowały się w sposób intensywny odchowem kurcząt rzeźnych, prowadząc 5-6 cykli produkcyjnych rocznie. Badania dotyczą lat 2001-2003, a przeprowadzono je za pomocą kwestionariusza w 2004 roku. Wytypowane obiekty badawcze nie posiadały zaplecza w postaci użytkowanej rolniczo ziemi, a produkcja w całości była przeznaczona na sprzedaż. Dokonano wyboru ferm porównywalnych pod względem skali prowadzonej produkcji, gdyż ферmy A i C można zaliczyć do małych, posiadały bowiem po 990 m² powierzchni produkcyjnej, natomiast obiekty B i D, przy powierzchni powyżej 6000 m², zaliczono do bardzo dużych.

W fermach A i B prowadzono produkcję brojlerów na bazie pasz przyrządzanych we własnym gospodarstwie z zakupionych składników. Komponenty pasz własnych wyceniono według cen rynkowych, obowiązujących w danym okresie. W fermach C i D zakupywano zaś standardowe mieszanki do odchowu brojlerów w wytwórniach pasz.

3. Wyniki badań

W celu obniżenia kosztów żywienia można sporządzać mieszanki we własnym zakresie na bazie własnych składników oraz koncentratów paszowych. Koncentraty zawierają komponenty wysokobiałkowe i premiksy witaminowo-mineralne, a także tłuszcz, aminokwasy i dodatki paszowe. Premiksy paszowe, witaminowe i witaminowo-mineralne są często wzbogacone w enzymy, które umożliwiają zastosowanie własnych zbóż, przede wszystkim pszenicy i jęczmienia. Przy sporządzaniu mieszanek producent musi dokładnie zbilansować składniki pokarmowe i energię, jak również stosować czyste mikrobiologicznie zboża i pasze wysokobiałkowe.

W dwóch badanych fermach mieszanki paszowe wykonywane były we własnym zakresie. Ferma A produkowała od 153,5 do 174,6 ton żywca drobiowego rocznie, a ferma B – od 1459,7 w 2001 r. do 2880,2 ton żywca drobiowego w 2003 roku (tab. 1).

Ferma A stosowała tylko mieszanki paszowe wyprodukowane we własnym zakresie, a skład mieszanki paszowej przedstawiono w tab. 2.

W badanym okresie ferma osiągnęła dobre wyniki produkcyjne, gdyż zużycie paszy na 1 kg przyrostu masy ciała w 2001 r. wynosiło średnio 2,04 kg, w 2002 r. – 1,95 kg, a w 2003 r. – 1,88 kg. Natomiast średnia masa końcowa jednej sztuki kształtowała się od 2,12 kg (2001) i 2,18 kg (2002) do 2,33 kg (w 2003 roku).

Efektywność produkcyjna tej fermy była coraz wyższa w analizowanym okresie, gdyż wzrastała średnia końcowa masa odchowywanych kurcząt w kolejnych latach przy zmniejszającym się zużyciu paszy na 1 kg przyrostu masy ciała.

Tabela 1. Wybrane charakterystyki badanych ferm dotyczące wielkości produkcji w badanych fermach

Wyszczególnienie		Ferma			
		A	B	C	D
Powierzchnia produkcyjna (m ²)	2001 2002 2003	990	6 000 6 000 11 600	990	6 680
Wielkość produkcji towarowej (tony)	2001 2002 2003	153,5 158,2 174,6	1 459,7 1 788,3 2 880,2	114,3 114,1 113,1	1 880,0 1 920,2 1 910,4

Źródło: badania własne.

Tabela 2. Skład mieszanki sporządzanej we własnym zakresie w fermie A w 2003 roku

Składniki	Udział (%)	Wartość rynkowa (zł/tonę)	Składniki	Udział (%)	Wartość rynkowa (zł/tonę)
Pszenica	71,0	600,0	Premiks	1,0	9 230,0
Soja	19,0	1 200,0	Kreda	0,7	460,0
Kukurydza	8,0	600,0	Fosforan	0,2	1 830,0

Źródło: badania własne.

Ferma B zaopatrywała się w wytwórni pasz w mieszanki typu starter, natomiast mieszanki typu grower i finiszier wykonywała we własnym zakresie (tab. 3). W badanym okresie ferma osiągnęła średnio następujące zużycie paszy na 1 kg przyrostu masy ciała: w 2001 r. – 1,95 kg, w 2002 r. – 1,97 kg, a w 2003 r. – 1,99 kg. Średnia masa końcowa jednej sztuki odchowanej kształtowała się następująco: w 2001 r. – 2,54 kg, w 2002 r. – 2,55 kg, a w 2003 r. – 2,60 kg. Zauważono, iż w kolejnych latach osiągnięto coraz wyższe końcowe masy ciała odchowanych kurcząt, ale również wzrosło zużycie paszy na 1 kg przyrostu masy ciała.

Tabela 3. Skład mieszanki sporządzanej we własnym zakresie w fermie B w 2003 roku

Składniki	Udział (%)	Wartość rynkowa (zł/tonę)	Składniki	Udział (%)	Wartość rynkowa (zł/tonę)
Pszenica	33,48	700,0	Kreda	0,04	200,0
Kukurydza	40,00	700,0	Premiks	1,00	8 000,0
Śruta sojowa	25,00	1 500,0	Fosforan	0,08	1 200,0
Olej sojowy	0,40	2 400,0			

Źródło: badania własne.

Wskaźnik zużycia paszy na 1 kg masy ciała osiągany w badanych obiektach we wszystkich analizowanych przypadkach był niższy od 2,0 kg/kg i utrzymywał się na poziomie od 1,88 kg/kg (ferma A i C) do 1,99 (ferma B) (tab. 4). Pochodzenie paszy nie wywierało wpływu na efektywność skarmiania pasz. Świadczy to pośrednio o wysokiej jakości pasz sporządzanych we własnym zakresie.

Tabela 4. Wybrane wskaźniki produkcyjno-ekonomiczne związane z żywieniem w badanych fermach w 2003 roku

Wyszczególnienie		Ferma			
		A	B	C	D
Zużycie paszy (kg/kg)		1,88	1,99	1,88	1,96
Koszty pasz (zł/kg)	2001	1,63	1,43	1,71	1,77
	2002	1,35	1,31	1,50	1,56
	2003	1,36	1,73	1,58	1,64
Jednostkowy koszt produkcji (zł/kg)	2001	2,62	2,15	2,89	2,50
	2002	2,25	2,01	2,56	2,23
	2003	2,26	2,34	2,86	2,34

Źródło: badania własne.

Jak wynika z danych zawartych w tab. 4, we wszystkich analizowanych latach (2001-2003) koszty pasz były zdecydowanie niższe w fermach stosujących pasze własne, biorąc pod uwagę fermy porównywalne pod względem wielkości.

W fermie A, stosującej pasze sporządzane we własnym zakresie, jednostkowy koszt produkcji żywca wynosił od 2,62 zł/kg (2001) do 2,25 zł/kg (2002), natomiast w fermie C był wyższy i zawierał się w granicach od 2,89 zł/kg (2001) do 2,56 zł/kg. W fermie B stosującej pasze własne koszt w przeliczeniu na jednostkę był niższy i zawierał się w przedziale od 2,34 zł/kg (2003) do 2,01 zł/kg (2002) w porównaniu z wartościami dla fermy D od 2,50 zł/kg (2001) do 2,23 zł/kg (2002). Kształtowanie się opłacalności produkcji w fermach przedstawiono w tab. 5.

Tabela 5. Opłacalność produkcji żywca brojlerów w wybranych fermach w latach 2001-2003

Wyszczególnienie		Ferma			
		A	B	C	D
Wskaźnik opłacalności	2001	113,7	139,9	111,1	114,4
	2002	119,3	137,5	110,1	122,8
	2003	129,3	118,0	104,8	123,1

Źródło: badania własne.

Najkorzystniej wskaźnik opłacalności przedstawiał się w fermie stosującej pasze własne i produkującej w wielkiej skali. Wskaźnik opłacalności w fermie B przyjmował bowiem wartości od 139,9% w pierwszym roku badań do 118,0% w trzecim roku badawczym. W porównaniu z fermą D (także produkującą w wielkiej

skali) wskaźnik opłacalności osiągany przez fermę B był średnio o 12-22,3% wyższy z wyjątkiem ostatniego roku badań. Pogorszenie wskaźnika w trzecim roku badań w fermie D było związane ze znacznym zwiększeniem kosztów pośrednich na skutek rozszerzenia produkcji (wzrosły zwłaszcza koszty energii elektrycznej, ubezpieczenia, amortyzacji i napraw budynków).

Należałoby dążyć do zwiększania stad jednostkowych przy jednoczesnym uwzględnianiu potrzeb środowiskowych. Warunek posiadania przez producentów drobiu pozwoleń zintegrowanych i konieczność zagospodarowania produkowanego obornika w aspekcie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich uzasadnia posiadanie ziemi przez producenta drobiu także z uwagi na możliwość produkcji choć części składników pasz.

4. Wnioski

Zużycie paszy w przeliczeniu na 1 kilogram masy ciała kształtowało się na bardzo zbliżonym poziomie. Niski poziom konwersji pasz (1,88 kg/kg masy ciała) osiągano zarówno w fermach bazujących na paszach własnych (ferma A), jak i na paszach kupnych (ferma C).

Wytwarzanie mieszanek we własnym zakresie przynosi producentowi wyższą opłacalność produkcji. Najwyższą opłacalność osiągano w fermie prowadzącej produkcję w wielkiej skali i na bazie pasz własnych. Najmniej opłacalna produkcja była prowadzona w fermie o małej skali produkcji, na bazie pasz z zakupu, gdyż w fermie C opłacalność kształtowała się na poziomie od 104,8 do 111,1%. Zdecydowanie bardziej konkurencyjne pod względem poziomu kosztów, a tym samym i opłacalności, były fermy bazujące na paszach własnych (ferma A i B).

Przemysłowa produkcja drobiu tradycyjnie jest oparta na gotowych mieszanek paszowych pochodzących z zakupu. Jednakże producenci dysponujący odpowiednim zapleczem do sporządzania pasz własnych, jak również odpowiednią wiedzą mogą je wytwarzać we własnym zakresie, podnosząc swe wyniki ekonomiczne, przez co stają się bardziej konkurencyjni wobec innych podmiotów branżowych.

Literatura

- Gawęcka K.E., *Charakterystyka wybranych komponentów mieszanek paszowych dla drobiu*, „Polskie Drobiarstwo” 2006 nr 1, s. 34-36.
- Konarkowski A., *I żeby zjadały jak najwięcej...*, „Polskie Drobiarstwo” 2005 nr 12, s. 27-29.
- Konkurencyjność przedsiębiorstw – nowe podejście*, red. E. Skawińska, PWN, Warszawa-Poznań 2002.
- Popiołek W., *Uwarunkowania wzrostu konkurencyjności produkcji drobiarskiej*, [w:] *Możliwości poprawy konkurencyjności agrobiznesu*, Wydawnictwo AR w Lublinie, 200, s. 206-213.

SELECTED FACTORS RUNNING INCREASE AND MAINTENANCE OF COMPETITIVE ON EXAMPLE OF FIRMS OF POULTRY TRADE

Summary

In production of poultry livestock costs of fodder determine greatest participation in productive outlays. The aim of undertaken investigations was analysis of productive and economic results in farms basing on own fodder and from purchase, differing with scale of production. It was stated that most profitable production running subjects basing on own fodder, producing in great scale.